

رابطه‌ی کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و نظام ارزشی دانش‌آموزان در انتخاب رشته دوره

متوسطه: نقش واسطه‌ای توانمندی من

نرگس کرمی^۱، ابوالقاسم خوش‌کنش^۲، محمد ناصحی^۳

۱. دانشجوی کارشناسی ارشد روانشناسی تربیتی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران پزشکی، تهران، ایران. (نویسنده مسئول)

۲. استادیار دانشکده روانشناسی، دانشگاه شهید بهشتی، تهران، ایران.

۳. دانشیار دانشکده پزشکی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران پزشکی، تهران، ایران.

فصلنامه راهبردهای نو در روان‌شناسی و علوم تربیتی، دوره سوم، شماره نهم، بهار ۱۴۰۰، صفحات ۶۴-۴۹

چکیده

این پژوهش باهدف تعیین رابطه‌ی کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و نظام ارزشی دانش‌آموزان در انتخاب رشته دوره متوسطه با نقش واسطه‌ای توانمندی من انجام شد. مطالعه حاضر توصیفی-همبستگی و از نوع معادلات ساختاری بود. جامعه آماری شامل تمامی دانش‌آموزان دختر مشغول به تحصیل در کلاس نهم شهر تهران در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بود. تعداد ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان دختر با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای انتخاب شدند. ابزارهای گردآوری اطلاعات شامل پرسشنامه سنجش خانواده (اپشتاین و همکاران، ۱۹۸۳)، پرسشنامه توانمندی من (بشارت، ۱۳۸۶) و پرسشنامه نظام ارزشی (شوارتز، ۲۰۰۴) بود. تحلیل داده‌های پژوهش با استفاده از روش‌های آمار توصیفی (میانگین و انحراف معیار)، ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چندمتغیره و مدل‌یابی معادلات ساختاری انجام شد. بر اساس نتایج این پژوهش، مدل پیشنهادی روابط علی بین متغیرهای مذکور، از برآزش قابل قبولی برخوردار بود. به‌طورکلی، در مدل پیشنهادی پژوهش، نتایج نشان دادند که کنش‌وری ادراک‌شده خانواده هم به‌صورت مستقیم و هم به‌صورت غیرمستقیم از طریق توانمندی من در بین دانش‌آموزان با نظام ارزشی رابطه دارد. همچنین، نتایج نشان داد که بین کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و توانمندی من در انتخاب رشته تحصیلی دوره متوسطه دانش‌آموزان رابطه وجود دارد ($r=0/713$ و $P<0/05$)؛ و رابطه بین نظام ارزشی دانش‌آموزان و توانمندی من در انتخاب رشته تحصیلی دوره متوسطه مثبت و معنادار بود ($r=0/781$ و $P<0/05$). با توجه به یافته‌های این پژوهش می‌توان دریافت که پیوستگی اعضای خانواده و توانمندی من باعث نظام ارزشی مناسب و سازگار با هنجارهای خانواده و اجتماع در دانش‌آموزان و انتخاب رشته آگاهانه‌تر و متناسب بااستعدادهای دانش‌آموزان خواهد شد.

واژه‌های کلیدی: توانمندی من، کنش‌وری ادراک‌شده خانواده، نظام ارزشی، دانش‌آموزان.

مقدمه

عوامل مختلف محیطی، اجتماعی، خانوادگی، روانی و تربیتی در شکل‌گیری ارزش‌های فردی و کسب ارزش‌ها تأثیر دارند و مریدان فرهنگی و تربیتی می‌توانند بر اساس آرمان‌های حاکم در جامعه این عوامل را پرورش دهند (موهان^۱، ۲۰۰۵؛ گاردنر^۲، ۲۰۰۳). در کنار محیط خانواده عامل دیگری که در شناسایی افراد و چگونگی انتخاب رشته تحصیلی می‌تواند تأثیر قابل توجهی داشته باشد، توانمندی من است (عینی و نریمانی، ۱۳۹۸). میزان توانمندی من بر اساس مجموعه توانمندی‌های روان‌شناختی فردی برای حل تعارضات درون روانی و تعامل با محیط است. توانمندی من شامل مهار من، تاب‌آوری من، مکانیسم دفاعی و راهبردهای مقابله‌ای می‌شود (نجفی و بابائیان، ۱۳۹۸). این توانمندی، به فرد امکان می‌دهد تا به شکل فعالانه‌ای با مشکلات مواجه شده و احساس یکپارچگی خود را حفظ نماید (منیرپور، عطاری و ضرغام حاجبی، ۱۳۹۸). همچنین، سرانو، دولورس و سالوادور (۲۰۱۷) نشان دادند که توانمندی من بر شاخص‌های سلامت روانی، اجتماعی و موفقیت تحصیلی تأثیرگذار است.

انتخاب نامناسب رشته تحصیلی موجب پدید آمدن تأثیرات نامطلوب روانی، اجتماعی و اقتصادی در جامعه می‌گردد که در حال حاضر نظام آموزش متوسطه فعلی کشور تا حدودی به آن دچار گردیده و جمع کثیری از دانش‌آموزان آن، نسبت به رشته تحصیلی، گاهی بی‌علاقه و دارای پیشرفت تحصیلی ضعیف هستند و تحصیل را تنها به منظور کسب مدرک انجام می‌دهند. همچنین، بعد از فراغت از تحصیل به علت این‌که مناسب با نیازهای جامعه تربیت نشده‌اند، نمی‌توانند جذب بازار کار شوند (عبدی و آقابابایی، ۱۳۸۷).

بشارت، شفیعی و رحیمی‌نژاد (۱۳۹۶) پژوهشی با عنوان رابطه بین کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و سبک‌های هویت: نقش واسطه‌ای استحکام من که بر روی ۲۳۷ دانش‌آموز (۱۲۳ پسر و ۱۱۴ دختر) رشته‌های مختلف دبیرستان انجام دادند، نتایج نشان داد که کنش‌وری ادراک‌شده خانواده با استحکام من و سبک‌های اطلاعاتی و هنجاری هویت همبستگی مثبت معنادار را دارد و کنش‌وری ادراک‌شده خانواده با استحکام من با سبک هویت اجتنابی/سردرگم همبستگی منفی معنادار دارد و نتایج تحلیل مسیر هم نشان داد که استحکام من در رابطه با کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و سبک هویت اطلاعاتی نقش واسطه‌ای دارد.

بشارت، فیاض و عامری (۱۳۹۴) مطالعه‌ای با عنوان مقایسه بین سبک‌های فرزندپروری والدین و استحکام من فرزندان که بر روی ۱۹۰ نفر دانش‌آموز دختر در مقطع سوم دبیرستان که پرسشنامه استحکام من را تکمیل نمودند، انجام داده‌اند. علاوه بر آن یکی از والدین آن‌ها نیز پرسشنامه سبک‌های فرزندپروری بامریند را تکمیل نمود. نتایج پژوهش نشان داد که هرچقدر سبک فرزندپروری والدین مقتدرانه‌تر باشد، استحکام من بیشتری در فرزندان آن‌ها مشاهده می‌شود. همچنین، استحکام من با سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه رابطه مثبت معنادار دارد و سبک فرزندپروری مقتدرانه و مستبدانه نیز با هم رابطه معکوس معنی‌دار رادارند.

¹Mohan²Gardner

شی یو، فنجیائو و لادمیلا^۱ (۲۰۱۸) در مطالعه‌ای با عنوان "انگیزه خودمختار برای انتخاب رشته کالج، پیشینه‌های آن و نتایج: یک تحقیق بین فرهنگی" بیان کردند انتخاب رشته‌های کالج یک تصمیم حرفه‌ای برای بسیاری از جوانان است. بر اساس نظریه تعیین خودنمایی پیشنهاد کردند که انگیزه خودتنظیمی که اساس انتخاب‌های جوانان است برای عملکرد مطلوب‌تر و رفاه آن‌ها در دانشگاه بررسی شود. نتایج مدل‌سازی معادلات ساختاری که از دانشجویان دانشگاهی نشان داد که دانش آموزان چینی در مورد متغیرهای مختلف مربوط به خودمختاری به‌طور قابل توجهی پایین‌تر از دانش آموزان آمریکایی بودند. تاکنون تحقیقات بی‌شماری در مورد عوامل مؤثر در انتخاب رشته تحصیلی، ملاک‌ها و فرآیند انتخاب رشته، تأثیر برنامه‌های مشاوره و هدایت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی انجام گرفته است، اما نقش خانواده و توانمندی من دانش آموز و شکل‌گیری درست نظام ارزشی دانش آموز برای انتخاب صحیح رشته تحصیلی مقطع متوسطه قابل مطالعه است و تاکنون در حد جستجوی پژوهشگر به آن پرداخته نشده است. لذا سؤال اصلی پژوهش این است که آیا کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و نظام ارزشی دانش آموزان در انتخاب رشته تحصیلی دوره متوسطه نقش دارند؟ در این میان، من توانمند چه تأثیرات احتمالی را می‌تواند ارائه دهد؟

روش پژوهش

پژوهش حاضر، توصیفی و از نوع تحلیل مسیر^۲ بوده است. جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی دانش‌آموزان دختر مشغول به تحصیل در مقطع متوسطه اول- کلاس نهم شهر تهران در سال تحصیلی ۹۹-۱۳۹۸ بود. نمونه این پژوهش از بین دانش‌آموزان دختر در حال تحصیل در مقطع متوسطه اول شهر تهران- منطقه ۳ انتخاب شد. روش نمونه‌گیری در این تحقیق تصادفی خوشه‌ای چندمرحله‌ای^۳ بود. روش نمونه‌گیری به این صورت بود که در شهر تهران ناحیه غرب انتخاب و به‌عقدقرعه منطقه ۳ انتخاب شد و از بین مدارس دخترانه متوسطه اول در این منطقه تعداد ۵ مدرسه انتخاب شد و همه دانش‌آموزان این ۵ مدرسه پرسشنامه‌های مورد استفاده در پژوهش را تکمیل نمودند. بر اساس فرمول پیشنهادی تاباچنیک و فیدل^۴ (۲۰۰۷) برآورد حداقل اندازه مطلوب حجم نمونه در مطالعات همبستگی از فرمول $50m+8$ محاسبه می‌شود. در این پژوهش سه متغیر وجود دارد که حجم نمونه با توجه به متغیرهای پیش‌بین و متغیر نقش واسطه‌ای ۷۴ نفر است ولی برای اطمینان از حجم نمونه و با در نظر گرفتن مسائل اجرایی و افت احتمالی آزمودنی، ۱۲۰ نفر از دانش‌آموزان با روش نمونه‌گیری تصادفی خوشه‌ای انتخاب شدند ($n=120$).

ملاک‌های ورود به پژوهش عبارت بودند از: (۱) تمایل و رضایت آگاهانه جهت شرکت در پژوهش، (۲) و پاسخ‌گویی به همه سؤالات پرسشنامه‌های خود گزارشی، و (۳) مشغول به تحصیل بودن در کلاس نهم و رشته تحصیلی سال آینده خود را انتخاب کرده باشد.

ملاک‌های خروج از پژوهش نیز شامل موارد زیر بود: (۱) عدم تمایل به مشارکت در پژوهش، (۲) ابتلای به بیماری‌های مزمن (طبی- روان‌پزشکی)، و (۳) فرزند طلاق بودن یا فقدان یکی از والدین.

¹Shi Yu, Fengjiao Zhang, Ludmila & Nunes

²Path analysis

³. multistage cluster random sampling

⁴. Tabachnick & Fidell

ابزار پژوهش

پرسشنامه سنجش خانواده^۱: این پرسشنامه دارای ۶۰ سؤال است که برای سنجش کارکرد خانواده به‌وسیله اپشتاین، بالدوین و بیشاب در سال ۱۹۸۳ بر مبنای الگوی مک مستر^۲ تدوین شده است. این پرسشنامه توانایی خانواده را در سازش با حوزه وظایف خانوادگی بر روی یک مقیاس چهاردرجه‌ای لیکرت به‌صورت کاملاً موافقم (نمره ۴)، موافقم (نمره ۳)، مخالفم (نمره ۲) و کاملاً مخالفم (نمره ۱) مشخص می‌نماید. این پرسشنامه در ایران به‌وسیله زاده محمدی و ملک خسروی (۱۳۸۴) هنجاریابی شده است و ضریب آلفای کرونباخ آن در زیر مقیاس‌های حل مسئله، ۰/۷۲؛ روابط، ۰/۷۰؛ نقش‌ها، ۰/۷۱؛ آمیختگی عاطفی، ۰/۷۳؛ پاسخ‌گویی عاطفی، ۰/۷۱؛ کنترل رفتاری، ۰/۶۰؛ و عملکرد کلی (کارکرد)، ۰/۸۲ گزارش شده است. در مطالعه حاضر نیز ضریب آلفای کرونباخ برای کل مقیاس ۰/۷۵ و زیر مقیاس‌های آن در دامنه‌ای بین ۰/۶۱ الی ۰/۶۹ به دست آمد.

پرسشنامه توانمندی من: پرسشنامه توانمندی من یک ابزار خود گزارشی است که از ۲۵ گویه تشکیل شده است و برای اندازه‌گیری میزان توانمندی من در مهار و مدیریت موقعیت‌ها و شرایط دشوار زندگی توسط بشارت^۳ (۱۳۹۵ و ۱۳۸۶) ساخته و هنجاریابی شده است. این مقیاس واکنش‌های فرد به موقعیت‌های دشوار زندگی را در اندازه‌های پنج‌درجه‌ای از ۱ (خیلی کم) تا ۵ (خیلی زیاد) برحسب پنج زیرمقیاس مهار من، تاب‌آوری من، مکانیزم دفاعی رشد یافته، راهبردهای مقابله‌ای مسئله محور و راهبردهای مقابله‌ای هیجان محور مثبت می‌سنجد. حداقل و حداکثر نمره آزمودنی در هر یک از زیرمقیاس‌های استحکام من به ترتیب ۵ و ۲۵ است. از مجموع نمره پنج زیرمقیاس آزمون، نمره کل فرد برای استحکام من از ۲۵ تا ۱۲۵ محاسبه می‌شود. ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس استحکام من در چندین پژوهش که در خلال سال‌های ۱۳۸۴ تا ۱۳۹۰ در نمونه‌های بیمار (N=۳۷۲) و بهنجار (N=۱۲۷۵) انجام شده‌اند، مورد بررسی و تأیید قرار گرفته‌اند (بشارت، ۱۳۹۵).

پرسشنامه نظام ارزشی: پرسشنامه شوارتز مشتمل بر ۵۷ ارزش است که شامل ۳۰ ارزش غایی و ۲۷ ارزش ابزاری هستند. روایی این پرسشنامه در ۵۲ کشور مورد استفاده قرار گرفته است.

در این پژوهش، برای تحلیل مقدماتی داده‌ها از آمار توصیفی (میانگین، انحراف معیار، کمترین و بیشترین نمره و ضریب همبستگی) و برای ارزیابی مدل پیشنهادی از روش مدل‌یابی معادلات ساختاری استفاده شد. همچنین، از روش‌های آلفای کرونباخ و تصحیف برای تعیین پایایی و روش تحلیل عامل اکتشافی و تأییدی برای تعیین روایی سازه ابزارها استفاده خواهد شد. در این پژوهش، برای برازش مدل پیشنهادی از شاخص‌های برازندگی شامل شاخص مجذور کای (χ^2)، شاخص نسبت مجذور کای بر درجه آزادی، شاخص نیکویی برازش، شاخص نیکویی برازش انطباقی، شاخص برازندگی افزایشی (IFI)، شاخص برازندگی تطبیقی، شاخص برازندگی هنجار شده، شاخص برازندگی توکر-لویس، و جذر میانگین مجذورات خطای تقریب استفاده شد.

1. Family Assessment Device (FAD)

2. MacMaster

3. Besharat

یافته‌ها

فرضیه‌های پژوهش با استفاده از آمار استنباطی جهت بررسی روابط بین متغیرها از ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چندمتغیره و مدل‌یابی معادلات ساختاری با استفاده از نرم‌افزار لیزرل و اس‌پی‌اس اس استفاده شده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف معیار کنش‌وری ادراک‌شده خانواده در افراد نمونه

متغیر پژوهش	میانگین	انحراف معیار
حل مسئله	۱۹/۰۰	۴/۱۶
ارتباط	۱۷/۸۱	۳/۷۸
نقش‌ها	۱۶/۵۴	۲/۷۶
آمیختگی عاطفی	۱۴/۰۲	۱/۴۴
پاسخ‌گویی عاطفی	۱۷/۷۶	۳/۰۴
کنترل رفتار	۱۸/۶۶	۳/۹۸
کنش‌وری ادراک‌شده خانواده	۱۰۳/۷۹	۱۹/۱۶

میانگین نمره کنش‌وری ادراک‌شده خانواده ۱۰۳/۷۹ است. در بین زیرمقیاس‌های کنش‌وری ادراک‌شده خانواده به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین نمره مربوط به زیرمقیاس حل مسئله ۱۹/۰۰ و زیرمقیاس آمیختگی عاطفی ۱۴/۰۲ بود.

جدول ۲. میانگین و انحراف معیار توانمندی من در افراد نمونه

متغیر پژوهش	میانگین	انحراف معیار
مهار من	۱۳/۸۵	۳/۶۵
تاب‌آوری من	۱۴/۶۷	۴/۱۰
مکانیزم دفاعی رشد یافته	۱۲/۴۳	۲/۵۳
راهبردهای مقابله‌ای مسئله محور	۱۲/۳۴	۲/۱۶
راهبردهای مقابله‌ای هیجان محور مثبت	۱۳/۶۸	۳/۴۰
توانمندی من	۶۶/۹۷	۱۵/۸۴

میانگین نمره توانمندی من ۶۶/۹۷ است. در بین زیرمقیاس‌های توانمندی من به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین نمره مربوط به زیرمقیاس تاب‌آوری من ۱۴/۶۷ و راهبردهای مقابله‌ای مسئله محور ۱۲/۳۴ بود.

جدول ۳. میانگین و انحراف معیار نظام ارزشی در افراد نمونه

متغیر پژوهش	میانگین	انحراف معیار
خیرخواهی	۹/۱۶	۱/۱۳
سنت‌گرایی	۹/۰۴	۰/۷۸
همنوایی	۸/۸۷	۰/۷۲
امنیت	۱۱/۵۶	۱/۵۷
قدرت	۹/۰۰	۱/۱۹
برانگیختگی	۸/۵۵	۱/۷۶
لذت‌گرایی	۷/۳۱	۰/۶۹
موفقیت	۱۳/۸۵	۳/۲۷

۱/۱۸	۱۰/۲۳	خوداتکایی
۱/۳۶	۸/۹۶	جهان‌گرایی
۱۳/۶۵	۹۶/۵۳	نظام ارزشی

میانگین نمره نظام ارزشی ۹۶/۵۳ بود. در بین زیرمقیاس‌های نظام ارزشی به ترتیب بالاترین و پایین‌ترین نمره مربوط به زیرمقیاس موفقیت ۱۳/۸۵ و زیرمقیاس لذت‌گرایی ۷/۳۱ بود.

جدول ۴. نتیجه آزمون کلموگراف-اسمیرنوف برای نرمال بودن توزیع نمرات

متغیرهای پژوهش	آماره KS	سطح معناداری
کنش‌وری ادراک‌شده خانواده	۰/۷۱۵	۰/۳۶۵
توانمندی من	۰/۷۱۵	۰/۴۰۵
نظام ارزشی	۱/۰۲۱	۰/۱۲۹

نمرات متغیرهای پژوهش با ۹۵ درصد اطمینان طبیعی بود. از آنجایی سطوح معناداری آماره‌های نرمال بودن، بزرگ‌تر از ۰/۰۵ بودند ($P > ۰/۰۵$)، لذا توزیع نمرات دارای توزیع نرمال بود، بر این اساس می‌توان از آزمون‌های پارامتریک ضریب همبستگی پیرسون و رگرسیون چندمتغیره استفاده شد و نتایج آن قابل اطمینان بود.

جدول ۵. نتیجه آزمون چولگی و چولگی برای نرمال بودن توزیع نمرات

متغیرهای پژوهش	کجی	خطای استاندارد کجی	چولگی	خطای استاندارد کشیدگی
کنش‌وری ادراک‌شده خانواده	۰/۰۳۰	۰/۱۰۰	-۰/۵۱۹	۰/۱۹۹
توانمندی من	۰/۱۰۴	۰/۱۰۰	-۰/۰۶۰	۰/۱۹۹
نظام ارزشی	۰/۰۹۵	۰/۱۰۰	-۰/۴۱۳	۰/۱۹۹

برای برقراری فرض نرمال بودن داده‌ها، باید شاخص‌های کجی و چولگی نباید بیشتر از ± ۱ باشد. از آنجایی که شاخص‌های مربوط به کجی و چولگی متغیرهای این پژوهش خارج از محدوده ± ۱ نیست. بر این اساس می‌توان چنین نتیجه‌گیری کرد که توزیع داده‌های مربوط به آن‌ها نرمال بود.

جدول ۶. نتایج آزمون دوربین و اتسون برای استقلال خطاها

مدل‌های پژوهش	دوربین و اتسون (خودهمبستگی)
کنش‌وری ادراک‌شده خانواده	۱/۷۴۶
توانمندی من	۱/۵۵۱
نظام ارزشی	۱/۷۴۴

از آنجایی که آماره‌های دوربین و اتسون بین ۱/۵ الی ۲/۵ است که نشان‌دهنده‌ی آن است که همبستگی بین خطاها رد می‌شود یعنی خطاها دارای همبستگی نیستند.

جدول ۷. ضریب تحمل و تورم واریانس متغیرهای پیش‌بین

متغیرهای پژوهش	ضریب تحمل (Tolerance)	تورم واریانس (VIF)
کنش‌وری ادراک شده خانواده	۰/۱۲۳	۸/۱۴۳
توانمندی من	۰/۳۱۳	۳/۱۹۷
نظام ارزشی	۰/۱۲۲	۴/۲۱۱

مقادیر مربوط به عامل تورم واریانس نشان می‌دهد که هیچ‌کدام از شاخص‌ها بسیار بزرگ‌تر از ۱۰ نیستند و نزدیک به آن می‌باشند در نتیجه مشکلی در استفاده از رگرسیون خطی وجود ندارد.

به دلیل اینکه اساس تحلیل مسیر، همبستگی بین متغیر برون‌زاد (کنش‌وری ادراک شده خانواده) و درون‌زاد (نظام ارزشی) با متغیر میانجی (توانمندی من) ماتریس همبستگی متغیرهای پژوهش در جدول شماره ۸ آمده است.

جدول ۸. ماتریس ضریب همبستگی پیرسون متغیرهای مورد مطالعه

متغیر درون‌زاد = نظام ارزشی		متغیرهای برون‌زاد و میانجی
p (سطح معناداری)	r (ضریب همبستگی پیرسون)	
۰/۰۰۱	۰/۱۴۵***	حل مسئله
۰/۰۰۲	۰/۱۰۷***	ارتباط
۰/۰۰۳	۰/۰۶۸***	نقش‌ها
۰/۰۰۹	۰/۱۱۳***	آمیختگی عاطفی
۰/۰۰۲	۰/۱۳۴***	پاسخ‌گویی عاطفی
۰/۰۰۶	۰/۱۲۰***	کنترل رفتار
۰/۰۰۵	۰/۴۸۸***	کنش‌وری ادراک شده خانواده
۰/۰۰۱	۰/۲۵۹***	توانمندی من

*** مقدار احتمال در سطح ۰/۰۱ & مقدار احتمال در سطح ۰/۰۵

ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین کنش‌وری ادراک شده خانواده ($r = ۰/۴۸۸, p < ۰/۰۵$) و هر یک از زیرمقیاس‌های آن با نظام ارزشی در افراد نمونه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. همچنین، نتایج نشان داد که بین توانمندی من و نظام ارزشی ($r = ۰/۲۵۹, p < ۰/۰۵$) در افراد نمونه رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. این نتایج ادامه تحلیل فرضیه با روش معادلات ساختاری را امکان‌پذیر می‌سازد.

جدول ۹. ضرایب مسیر اثرات مستقیم بین متغیرهای پژوهش در مدل پیشنهادی

مسیر	ضریب بتا (β)	خطای معیار (S.E)	نسبت بحرانی (C.R.)	معناداری
توانمندی من ← نظام ارزشی	۰/۳۴۱	۰/۰۴۴	۷/۶۸۷	۰/۰۰۱
حل مسئله ← نظام ارزشی	۰/۱۲۶	۰/۰۴۷	۳/۶۹۹	۰/۰۳۲
ارتباط ← نظام ارزشی	۰/۳۶۱	۰/۰۱۵	۲۳/۴۲۱	۰/۰۰۵
نقش‌ها ← نظام ارزشی	۰/۱۳۰	۰/۰۷۴	۹/۸۸۸	۰/۰۰۱

۰/۰۰۲	-۶/۷۸۷	۰/۰۶۹	-۰/۴۶۸	آمیختگی عاطفی ← نظام ارزشی
۰/۰۰۸	۴/۵۱۱	۰/۰۳۱	۰/۲۸۸	پاسخ‌گویی عاطفی ← نظام ارزشی
۰/۰۴۴	-۹/۴۱۳	۰/۰۵۴	-۰/۳۱۶	کنترل رفتار ← نظام ارزشی
۰/۰۰۴	۷/۵۱۸	۰/۰۴۷	۰/۷۱۳	کنش‌وری ادراک‌شده خانواده ← نظام ارزشی

در مدل نهایی همه مسیرهای مستقیم در سطح کمتر از ۰/۰۱ معنادار هستند. جهت بررسی رابطه غیرمستقیم مدل پیشنهادی از روش بوت استروپ^۱ در دستور کامپیوتری پریچر و هیز^۲ (۲۰۰۸) استفاده شد.

جدول ۱۰. میانجی‌گری روابط غیرمستقیم به روش بوت استروپ

حد بالا	حد پایین	سوگیری	بوت	داده‌ها	مسیر غیرمستقیم
۰/۲۰۲۵	۰/۰۶۵۲	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲۲۶	۰/۰۲۲۷	حل مسئله ← توانمندی من ← نظام ارزشی
۰/۰۳۵۲	۰/۱۰۰۵	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲۴۲	۰/۰۲۴۵	ارتباط ← توانمندی من ← نظام ارزشی
۰/۲۰۲۶	۰/۰۶۵۶	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲۲۵	۰/۰۲۲۶	نقش‌ها ← توانمندی من ← نظام ارزشی
۰/۰۳۵۴	۰/۱۰۰۷	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲۳۹	۰/۰۲۴۱	آمیختگی عاطفی ← توانمندی من ← نظام ارزشی
۰/۰۳۱۶	۰/۰۵۹۸	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲۵۱	۰/۰۲۵۴	پاسخ‌گویی عاطفی ← توانمندی من ← نظام ارزشی
۰/۲۰۳۱	۰/۰۴۶۸	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲۱۴	۰/۰۲۱۶	کنترل رفتار ← توانمندی من ← نظام ارزشی
۰/۰۴۱۷	۰/۰۶۹۴	۰/۰۰۰۱	۰/۰۲۶۳	۰/۰۲۶۶	کنش‌وری ادراک‌شده خانواده ← توانمندی من ← نظام ارزشی

اگر حد بالا و پایین شاخص بوت استروپ در یک‌جهت باشد، یعنی هر دو مثبت یا هر دو منفی باشد، در آن صورت می‌توان نتیجه گرفت که کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و زیرمقیاس‌های آن از طریق توانمندی من با نظام ارزشی رابطه غیرمستقیم دارد و مسیر علی غیرمستقیم معنی‌دار است.

جدول ۱۱. نتایج ماتریس همبستگی پیرسون بین کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و نظام ارزشی

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱- حل مسئله								
۲- ارتباط	۰/۱۴۱**							
۳- نقش‌ها	۰/۰۸۹**	۰/۰۹۳**						
۴- آمیختگی عاطفی	۰/۱۰۴**	۰/۱۲۵**	۰/۴۱۲**					
۵- پاسخ‌گویی عاطفی	۰/۱۳۳**	۰/۰۸۵**	۰/۵۷۱**	۰/۳۱۶**				
۶- کنترل رفتار	۰/۲۱۷**	۰/۲۵۶**	۰/۲۹۶**	۰/۶۱۴**	۰/۱۴۳**			
۷- کنش‌وری خانواده	۰/۶۸۴**	۰/۷۱۳**	۰/۵۹۹**	۰/۷۴۴**	۰/۴۸۶**	۰/۵۳۷**		
۸- نظام ارزشی	۰/۶۳۱**	۰/۶۵۹**	۰/۷۴۵**	۰/۶۹۳**	۰/۵۷۲**	۰/۶۱۵**	۰/۸۱۲**	۱

** ضریب همبستگی به دست آمده در سطح $\alpha=0/01$ (۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان) معنادار است.

نتایج ماتریس ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین نمره کل کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و هر یک از زیرمقیاس‌های آن با نظام ارزشی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد.

¹ Bootstrapping

²Pricher & Hayes

جدول ۱۲. خلاصه مدل رگرسیون چندمتغیره نظام ارزشی بر اساس کنش‌وری ادراک‌شده خانواده

مدل	همبستگی چندگانه (MR)	مجدور R (ضریب تعیین)	مجدور R تعدیل شده
۱	۰/۸۷۶	۰/۷۶۷	۰/۷۶۱

نتایج نشان داد که ضریب همبستگی چندگانه بین کنش‌وری ادراک‌شده خانواده با نظام ارزشی برابر ۰/۸۷۶ است. همچنین، بر اساس مقدار ضریب تعیین ۷۶/۷ درصد از واریانس نظام ارزشی بر اساس کنش‌وری ادراک‌شده خانواده تبیین شد.

جدول ۱۳. نتایج واریانس چندمتغیره نظام ارزشی بر اساس کنش‌وری ادراک‌شده خانواده

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	سطح معناداری F
رگرسیون	۱۲۰۰۷/۳۷۸	۹	۱۳۳۴/۱۵۳	۲۱۶/۲۲۱	۰/۰۰۱
باقیمانده	۳۶۴۰/۴۸۷	۵۹۰	۶/۱۷۰	-	-
کل	۱۵۶۴۷/۸۶۵	۵۹۹	-	-	-

نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه نشان داد که مقدار F به دست آمده برابر ۲۱۶/۲۲۱ است که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۵ معنی‌دار است که نشان می‌دهد کنش‌وری ادراک‌شده خانواده می‌تواند تغییرات مربوط به نظام ارزشی را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شد.

جدول شماره ۱۴. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد چندمتغیره نظام ارزشی بر اساس کنش‌وری خانواده

سطح معناداری	T	ضرایب غیراستاندارد		متغیرهای پیش‌بین
		ضرایب استاندارد	خطای استاندارد	
۰/۰۰۱	۱۹/۱۲۳	-	۱/۱۵۶	ثابت (Constant)
۰/۰۰۹	۶/۷۳۶	۰/۲۳۹	۰/۱۵۶	حل مسئله
۰/۰۲۵	۵/۸۲۱	۰/۲۲۰	۰/۱۳۲	ارتباط
۰/۰۱۶	۷/۶۶۸	۰/۲۷۳	۰/۱۱۶	نقش‌ها
۰/۰۱۲	۱۰/۵۰۲	۰/۱۳۱	۰/۱۱۵	آمیختگی عاطفی
۰/۰۰۱	۲/۳۴۲	۰/۲۴۳	۰/۱۷۵	پاسخگویی عاطفی
۰/۰۰۵	۳/۴۱۰	۰/۱۶۱	۰/۴۱۵	کنترل رفتار

اساس نتایج حل مسئله ($\beta = ۰/۲۳۹$ و $P < ۰/۰۵$)، ارتباط ($\beta = ۰/۲۲۰$ و $P < ۰/۰۵$)، نقش‌ها ($\beta = ۰/۲۷۳$ و $P < ۰/۰۵$)، آمیختگی عاطفی ($\beta = ۰/۱۳۱$ و $P < ۰/۰۵$)، پاسخگویی عاطفی ($\beta = ۰/۲۴۳$ و $P < ۰/۰۵$)، و کنترل رفتار ($\beta = ۰/۱۶۱$ و $P < ۰/۰۵$) می‌توانند نظام ارزشی را پیش‌بینی کنند. لذا می‌توان گفت فرضیه فرعی اول پژوهش مبنی بر اینکه بین کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و نظام ارزشی دانش‌آموزان در انتخاب رشته تحصیلی دوره متوسطه رابطه وجود دارد، تأیید شد.

جدول ۱۵. نتایج ماتریس همبستگی پیرسون بین کنش‌وری ادراک شده خانواده و توانمندی من

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸
۱- حل مسئله	۱							
۲- ارتباط	۰/۰۸۹**	۱						
۳- نقش‌ها	۰/۰۶۸**	۰/۰۷۵**	۱					
۴- آمیختگی عاطفی	۰/۱۳۲**	۰/۱۲۲**	۰/۱۴۹**	۱				
۵- پاسخگویی عاطفی	۰/۱۱۹**	۰/۱۱۵**	۰/۲۶۶**	۰/۱۰۷**	۱			
۶- کنترل رفتار	۰/۲۱۵**	۰/۳۱۶**	۰/۱۰۳**	۰/۳۳۳**	۰/۱۰۹**	۱		
۷- کنش‌وری خانواده	۰/۵۵۸**	۰/۷۱۳**	۰/۶۹۴**	۰/۵۹۹**	۰/۷۴۱**	۰/۶۳۲**	۱	
۸- توانمندی من	۰/۶۵۱**	۰/۶۲۱**	۰/۵۸۵**	۰/۷۱۴**	۰/۶۶۰**	۰/۶۵۴**	۰/۷۱۳**	۱

** ضریب همبستگی به دست آمده در سطح $\alpha=0/01$ (۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان) معنادار است.

از آنجایی که بین متغیرهای موردنظر رابطه معناداری وجود دارد، این امر ادامه تحلیل را امکان‌پذیر می‌سازد، لذا برای پیش‌بینی توانمندی من بر اساس کنش‌وری ادراک شده خانواده از رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

جدول ۱۶. خلاصه مدل رگرسیون چندمتغیره توانمندی من بر اساس کنش‌وری ادراک شده خانواده

مدل	همبستگی چندگانه (MR)	مجذور R (ضریب تعیین)	مجذور R تعدیل شده
۱	۰/۷۱۹	۰/۵۱۷	۰/۵۱۴

نتایج نشان داد که ضریب همبستگی چندگانه بین کنش‌وری ادراک شده خانواده با توانمندی من برابر ۰/۷۱۹ است. همچنین، بر اساس مقدار ضریب تعیین ۵۱/۷ درصد از واریانس توانمندی من بر اساس کنش‌وری ادراک شده خانواده تبیین شد.

جدول ۱۷. نتایج واریانس چندمتغیره توانمندی من بر اساس کنش‌وری ادراک شده خانواده

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	سطح معناداری F
رگرسیون	۱۶۲۸۱/۷۴۷	۹	۱۸۰۹۰/۳۰۵	۳۵۷/۰۵۷	۰/۰۰۱
باقیمانده	۲۹۸۹۲/۳۷۱	۵۹۰	۵/۶۶۵	-	-
کل	۱۹۲۷۰/۵۱۱۸	۵۹۹	-	-	-

نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه نشان داد که مقدار F به دست آمده برابر ۳۵۷/۰۵۷ است که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۵ معنی‌دار است که نشان می‌دهد کنش‌وری ادراک شده خانواده می‌تواند تغییرات مربوط به توانمندی من را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شده است.

جدول ۱۸. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد چندمتغیره توانمندی من بر اساس کنش‌وری خانواده

سطح معناداری	T	ضرایب غیراستاندارد		متغیرهای پیش‌بین
		ضرایب استاندارد	خطای استاندارد	
۰/۰۲۳	۱۱/۴۳۱	-	۳/۳۱۴	ثابت (Constant)
۰/۰۰۳	۴/۹۴۶	۰/۲۴۴	۰/۴۴۸	حل مسئله

۰/۰۰۰	۱۰/۰۱۲	۰/۱۷۹	۰/۳۱۲	۳/۷۶۵	ارتباط
۰/۰۰۱	۲/۵۶۰	۰/۱۵۲	۰/۴۱۳	۰/۸۶۵	نقش‌ها
۰/۰۰۴	۳/۹۰۳	۰/۱۲۲	۰/۵۶۲	۱/۶۷۳	آمیختگی عاطفی
۰/۰۰۲	۱/۹۸۴	۰/۱۴۱	۰/۶۷۷	۱/۹۵۴	پاسخگویی عاطفی
۰/۰۰۱	۰/۳۳۲	۰/۲۱۰	۰/۴۵۳	۱/۰۸۵	کنترل رفتار

نتایج ضرایب استاندارد و غیراستاندارد تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش همزمان برای پیش‌بینی توانمندی من بر اساس کنش‌وری ادراک‌شده خانواده را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج حل مسئله ($\beta = ۰/۲۴۴$ و $P < ۰/۰۵$)، ارتباط ($\beta = ۰/۱۷۹$ و $P < ۰/۰۵$)، نقش‌ها ($\beta = ۰/۱۵۲$ و $P < ۰/۰۵$)، آمیختگی عاطفی ($\beta = ۰/۱۲۲$ و $P < ۰/۰۵$)، پاسخگویی عاطفی ($\beta = ۰/۱۴۱$ و $P < ۰/۰۵$)، و کنترل رفتار ($\beta = ۰/۲۱۰$ و $P < ۰/۰۵$) می‌تواند توانمندی من را پیش‌بینی کنند. لذا می‌توان گفت فرضیه فرعی دوم پژوهش مبنی بر اینکه بین کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و توانمندی من دانش‌آموزان در انتخاب رشته تحصیلی دوره متوسطه رابطه وجود دارد، تأیید می‌شود.

جدول ۱۹. نتایج ماتریس همبستگی پیرسون بین توانمندی من و نظام ارزشی

متغیرهای پژوهش	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷
۱- مهار من							
۲- تاب‌آوری من	۰/۲۴۴**						
۳- مکانیزم دفاعی رشد یافته	۰/۳۱۶**	۰/۴۸۷**					
۴- راهبردهای مسئله محور	۰/۶۱۴**	۰/۵۶۱**	۰/۲۱۵**				
۵- راهبردهای هیجان محور	۰/۴۴۵**	۰/۱۳۴**	۰/۱۹۹**	۰/۳۳۰**			
۶- توانمندی من	۰/۶۱۳**	۰/۷۷۴**	۰/۶۴۹**	۰/۵۹۰**	۰/۷۵۳**		
۷- نظام ارزشی	۰/۵۱۷**	۰/۶۹۸**	۰/۷۱۲**	۰/۶۹۳**	۰/۶۴۱**	۰/۷۸۱**	

** ضریب همبستگی به دست آمده در سطح $\alpha = ۰/۰۱$ (۱ درصد خطا و ۹۹ درصد اطمینان) معنادار است.

نتایج ماتریس ضریب همبستگی پیرسون نشان داد بین نمره کل توانمندی من و هر یک از زیرمقیاس‌های آن با نظام ارزشی دانش‌آموزان رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد. از آنجایی که بین متغیرهای موردنظر رابطه معناداری وجود دارد، این امر ادامه تحلیل را امکان‌پذیر می‌سازد، لذا برای پیش‌بینی نظام ارزشی بر اساس توانمندی من از رگرسیون چندمتغیره استفاده شد.

جدول ۲۰. خلاصه مدل رگرسیون چندمتغیره نظام ارزشی بر اساس توانمندی من

مدل	همبستگی چندگانه (MR)	مجذور R (ضریب تعیین)	مجذور R تعدیل شده
۱	۰/۵۱۶	۰/۲۶۶	۰/۲۵۹

نتایج نشان داد که ضریب همبستگی چندگانه بین توانمندی من با نظام ارزشی برابر ۰/۵۱۶ است. همچنین، بر اساس مقدار ضریب تعیین ۲۶/۶ درصد از واریانس نظام ارزشی بر اساس توانمندی من تبیین شد.

جدول ۲۱. نتایج واریانس چندمتغیره نظام ارزشی بر اساس توانمندی من

مدل	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	آماره F	سطح معناداری F
رگرسیون	۲۴۰۶۸/۷۲۸	۹	۲۶۷۴/۳۰۳	۲۸۵/۷۵۴	۰/۰۰۱
باقیمانده	۵۵۲۱/۶۶۵	۵۹۰	۹/۳۵۹	-	-
کل	۲۹۵۹۰/۳۹۳	۵۹۹	-	-	-

نتایج تحلیل واریانس یک‌راهه نشان داد که مقدار F به دست آمده برابر ۲۸۵/۷۵۴ است که در سطح آلفای کوچک‌تر از ۰/۰۵ معنی‌دار است که نشان می‌دهد توانمندی من می‌تواند تغییرات مربوط به نظام ارزشی را به خوبی تبیین کند و نشان‌دهنده مناسب بودن مدل رگرسیونی ارائه شد.

جدول ۲۲. ضرایب استاندارد و غیراستاندارد چندمتغیره نظام ارزشی بر اساس توانمندی من

سطح معناداری	T	ضرایب غیراستاندارد		متغیرهای پیش‌بین
		ضرایب استاندارد	خطای استاندارد	
۰/۰۰۷	۱۷/۶۲۱	-	۴/۶۵۶	ثابت (Constant)
۰/۰۰۱	۲/۴۴۵	۰/۳۱۶	۱/۳۴۶	مهار من
۰/۰۰۴	۱/۸۳۲	۰/۲۴۱	۲/۵۴۵	تاب‌آوری من
۰/۰۰۱	۲/۰۵۴	۰/۲۸۸	۰/۶۵۴	مکانیزم دفاعی رشد یافته
۰/۰۰۲	۰/۴۳۴	۰/۲۳۹	۱/۴۳۲	راهبردهای مسئله محور
۰/۰۰۵	۲/۷۸۶	۰/۴۱۹	۱/۰۹۸	راهبردهای هیجان محور

نتایج ضرایب استاندارد و غیراستاندارد تحلیل رگرسیون چندمتغیره به روش همزمان برای پیش‌بینی نظام ارزشی بر اساس توانمندی من را نشان می‌دهد. بر اساس نتایج مهار من ($P < 0/05$ و $\beta = 0/316$)، تاب‌آوری من ($P < 0/05$ و $\beta = 0/241$)، مکانیزم دفاعی رشد یافته ($P < 0/05$ و $\beta = 0/288$)، راهبرد مسئله محور ($P < 0/05$ و $\beta = 0/239$) و راهبرد هیجان محور ($P < 0/05$ و $\beta = 0/419$) می‌توانند نظام ارزشی را پیش‌بینی کنند. لذا می‌توان گفت فرضیه فرعی سوم پژوهش مبنی بر اینکه بین نظام ارزشی دانش‌آموزان و توانمندی من در انتخاب رشته تحصیلی دوره متوسطه دانش‌آموزان رابطه وجود دارد، تأیید شد.

بحث و نتیجه‌گیری

بین ارزش‌های والدین و ارزش‌ها و رفتار نوجوانان ارتباط وجود دارد؛ یعنی در صورتی که والدین به ارزش‌ها و رفتارهای بیگانه و یا بعضاً نامناسب گرایش داشته باشند. یکی از مهم‌ترین مکانیسم‌های تأثیرگذاری والدین و اعضای خانواده در رفتار کودکان و نوجوانان فرایند همانندسازی است. در واقع همانندسازی فرایندی است که کودک و نوجوان سعی می‌کند خود را با توجه به جنسیت با والد هم‌جنس خود همانند کند. از این طریق کودک نقش‌های مربوط به جنسیت مرد یا زن بودن خود را می‌آموزد و به این ترتیب می‌آموزد که مثلاً نوع رفتار مرد باید در مواقع خاص چگونه باشد. به همین دلیل والدین نقش بسیار اساسی در شکل‌گیری شخصیت و هویت و نیز عملکرد تحصیلی دانش‌آموزان کودک و نوجوان خود دارند. استقلال‌طلبی و عدم پذیرش بی‌چون و چرای رهنمودهای

والدین از ویژگی‌های رشدی دوران کودکی و نوجوانی است. والدینی که از چنین ویژگی‌های رشدی در نوجوان خود آگاهی ندارند ممکن است بخواهند با امرونی کردن و دستورالعمل‌های مستقیم نوجوان را به انجام برخی از امور و عدم انجام امور دیگر ترغیب کنند. از جمله این موارد اصرار و تأکید بر تحصیل و وضعیت درسی نوجوان می‌تواند باشد که این اصرار نه تنها منجر به رشد و پیشرفت تحصیلی نمی‌شود بلکه علاوه بر مختل شدن رابطه منجر به مقاومت نوجوان و عدم توجه به تحصیل می‌شود که این می‌تواند پیشرفت تحصیلی را به طور منفی تحت تأثیر قرار دهد.

درواقع سال‌های اولیه نوجوانی با تغییرات برجسته جسمانی، شناختی، اجتماعی و هیجانی که با آغاز بلوغ شروع می‌شود، مشخص می‌گردد. این تغییرات با انتقال در روابط خانواده و ظهور و افزایش تعارض بین نوجوان و والدین در زمینه‌های متعدد تحصیلی و رفتاری همراه است. در مدت این دوره، تعارض در تعامل‌های بین خانواده و نوجوان بسیار آشکار است. در خانواده‌هایی که تحقیر، تهدید، و سرزنش وجود دارد، ارتباط مناسب و توأم با اعتماد و حمایت بین اعضا وجود ندارد، مرزهای بین اعضای خانواده روشن و واضح نیست، نقش‌ها و وظایف اعضا متناسب با سطح رشدی آن‌ها نیست، حل مسئله و مشکل به طور مناسب اتفاق نمی‌افتد، همراهی عاطفی وجود ندارد و تعارضات به طور مناسب حل و فصل نمی‌شود؛ در نتیجه فرزند امکان رشد و پرورش من قوی را نخواهد یافت و با رشد من ضعیف در وی مکانیسم‌های ناپخته و نوروپیک بیشتر امکان رشد می‌یابند.

چنانچه فرد در یک خانواده بدون انضباط و با سبک فرزندپروری مستبدانه و یا طرد کننده رشد یابد من وی امکان رشد و پرورش مناسب را نخواهد یافت در نتیجه در دوران نوجوانی و یا جوانی امکان انطباق‌پذیری و سازگاری با نظام ارزش‌های اجتماعی و خانوادگی را به خوبی نخواهد داشت چراکه توانمندی‌های من در وی به جای مسئولیت‌پذیری و خودکنترلی بیشتر در دست نهاد و مکانیسم‌های ناپخته و نوروپیک خواهد بود و به شکل ناسازگارانه‌ای عمل خواهد نمود. با توجه به نتایج این پژوهش، به مدیران و مسئولین محترم پیشنهاد می‌شود که به منظور پیشگیری از بروز آسیب‌های روانی و نیز ارتقای بهداشت روان دانش‌آموزان در قالب برنامه‌های آموزشی و کارگاهی نقش خانواده و تأثیرات آن بر وضعیت روانی و نظام ارزشی فرزندان را اطلاع‌رسانی نمایند.

با وجود اینکه در ایران روند مطالعه و تحقیق روند صعودی داشته است اما چندان در زمینه توانمندی من در گروه جمعیتی دانش‌آموزان در سنین نوجوانی مطالعه نشده است لذا پیشنهاد می‌شود با تحقیق جامع در این زمینه امکانات اصلاح و بهبود توانمندی‌های من در بین نوجوانان به عنوان آینده‌سازان ایران مورد نظر قرار گیرد.

نظام ارزشی یکی از سازه‌های است که می‌تواند بر روند تحصیل و مسیر سلامت روانی و اجتماعی نوجوانان تأثیرگذار باشد لذا پیشنهاد می‌شود در مطالعات آینده برای سنجش آن در گروه نوجوانان به طراحی یک ابزار مناسب‌تر با تعداد سؤالات کمتر و همخوان‌تر با فرهنگ ایرانی-اسلامی توجه شود.

منابع

- بشارت، محمدعلی؛ شفیعی، رضا؛ رحیمی نژاد، احمد (۱۳۹۶). رابطه بین کنش‌وری ادراک‌شده خانواده و سبک‌های هویت: نقش واسطه‌ای استحکام من. مجله خانواده پژوهی، ۲۳(۴۹)، ۲۴-۷.
- بشارت، محمدعلی؛ فیاض، ریحانه؛ عامری، فریده (۱۳۹۴). مقایسه بین سبک‌های فرزندپروری والدین و استحکام من فرزندان. مجله رویش روان‌شناسی، ۴(۱)، ۱۲۳-۱۰۴.
- بلکمن، جروم. اس (۱۳۹۸). ۱۰۱ مکانیسم دفاعی. ترجمه غلامرضا جواد زاده. تهران: انتشارات ارجمند.
- حسینیان، رحمت (۱۳۹۶). بررسی ارتباط بین عملکرد خانواده و محبوبیتی اجتماعی نوجوانان در گروه همسالان، پایان نامه کارشناسی ارشد روان‌شناسی. دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه خوارزمی.
- حیدری نسب، لیلا؛ شعیری، محمدرضا (۱۳۹۰). ساخت عاملی پرسشنامه سبک دفاعی در نمونه‌های غیربالینی ایرانی. پژوهش‌های نوین روانشناختی، ۶(۲۱)، ۹۷-۷۷.
- رضاپور، میرصالح؛ شفیعی، مریم؛ براتی، سمیه (۱۳۹۵). بررسی وضعیت آگاهی، دسترسی و استفاده دانش‌آموزان از منابع اطلاعاتی مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی. مجله پژوهش‌های مشاوره، ۱۵(۶۰)، ۸۳-۶۰.
- ریو، جان مارشال (۱۳۹۷). انگیزش و هیجان. ترجمه یحیی سید محمدی. تهران: انتشارات ویرایش.
- سادوک، بنجامین جیمز؛ سادوک ویرجینیا؛ روئیز، پدرو (۱۳۹۸). خلاصه روان‌پزشکی کاپلان و سادوک بر مبنای DSM-5. ترجمه مهدی گنجی و حمزه گنجی. تهران: نشر ساوالان.
- شریفی، گشاو؛ آذرنیاد، آرش؛ خلیلی، شیوا؛ سیفی، سیدجواد و حمیدی، امید (۱۳۹۶). رابطه ارزش‌های شخصی شوارتز با بهزیستی ذهنی در بین بیماران مبتلا به سرطان سینه. مجله روانشناسی بالینی، ۸(۴)، ۷۴-۶۳.
- شفیق‌آبادی، عبدالله (۱۳۹۷). راهنمایی و مشاوره تحصیلی (مفاهیم و کاربردها). تهران: نشر سمت.
- عبدی، بهشته؛ آقابابایی، ابوالفضل (۱۳۸۷). بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته داوطلبان مجاز به انتخاب رشته کنکور سراسری. مجله آموزش عالی ایران، ۳(۱)، ۱۷۰-۱۵۱.
- عینی، ساناز؛ نریمانی، محمد (۱۳۹۸). اثربخشی درمان مبتنی بر ذهنی سازی بر قدرت ایگو و مکانیسم‌های دفاعی در افراد دارای اختلال شخصیت مرزی. مجله شفای خاتم، ۷(۳)، ۱۲-۱.
- کاظمی رضایی، سیدعلی؛ شاهقلیان، مهناز؛ کاظمی رضایی، سیدولی؛ کربلایی اسمعیل، انسیه (۱۳۹۷). رابطه مکانیسم‌های دفاعی و تصور از خود در دانشجویان: مدل سازی معادلات ساختاری. فصلنامه پژوهش در سلامت روان شناختی، ۱۲(۱)، ۶۴-۷۶.
- کوثری، مجید (۱۳۹۵). ارزشیابی ملاک‌ها و فرآیند انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان مقطع متوسطه. پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده علوم تربیتی دانشگاه علامه طباطبایی.
- ماسن، پاول (۱۳۹۷). رشد و شخصیت کودک. ترجمه مهشید یاسایی. تهران: نشر مرکز.

- مقصود گردوان، امیر، عبدالهی، درخشان(۱۳۹۶). بررسی عوامل مؤثر بر انتخاب رشته تحصیلی دانش‌آموزان. مجله رشد آموزش علوم اجتماعی، ۲۰(۱)، ۷۶-۵۴.
- موسوی، سیده فاطمه(۱۳۹۲). نقش عملکرد خانواده (مبتنی بر الگوی مک مستر) در پیش‌بینی نگرش‌های صمیمانه و توافق زوجین در خانواده‌های شهر قزوین. مجله فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۳(۱۱)، ۴۱۸-۴۰۲.
- میرزایی فر، داوود؛ سراجی، فرهاد؛ شمس، فاطمه(۱۳۹۸). بررسی جایگاه رشته‌های فنی و حرفه‌ای و کار و دانش از دیدگاه دانش‌آموزان پایه نهم استان همدان در سال ۱۳۹۷. مجله مطالعات برنامه درسی ایران، ۱۴(۵۴)، ۱۸۰-۱۵۳.
- نجفی، علیرضا؛ بابائیان، سیدرحیم(۱۳۹۸). شناسایی عوامل مؤثر بر توانمندی من در کارکنان پلیس دیپلماتیک. مجله منابع انسانی ناجا، ۱۲(۸)، ۶۴-۴۵.
- نویدی، احمد(۱۳۹۷). هدایت تحصیلی در نظام آموزش و پرورش ایران: تجارب عملی و چالش‌های پایدار. مجله تعلیم و تربیت، ۳۴(۱۳۳)، ۳۴-۹.
- نیازی، محسن؛ سلیمان نژاد، محمد؛ عقیقی، محمد؛ رازقی مله، هادی(۱۳۹۷). ترجیحات انتخاب رشته دانش‌آموزان ورود به دوره متوسطه دوم بر اساس روش تحلیل سلسله‌مراتبی. مجله اندازه‌گیری تربیتی، ۸(۳۲)؛ ۱۶۲-۱۴۳.
- وندر زندن، جیمز(۱۳۹۷). روان‌شناسی رشد. ترجمه حمزه گنجی. تهران: نشر بعثت.
- یعقوبلو، علی(۱۳۹۴). اثربخشی گروه درمانی شناختی رفتاری بر عزت نفس، عملکرد رفتاری و رضایت از زندگی در والدین کودکان عقب مانده ذهنی. پایان نامه کارشناسی ارشد رشته روانشناسی بالینی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد قم.
- Ferguson, C.J., Coulson, M., & Barnett, J. (2011). A meta-analysis of pathological gaming prevalence and comorbidity with mental health, academic and social problems. [Meta-Analysis]. *J Psychiatr Res*, 45(12), 1573-1578.
- Gardner, P. (2003). The secondary school. in John Beck & Mary Earl, Key issue in secondary. London: Continuum.
- Lima-Serrano, M., Guerra-Martín, M. D., & Lima-Rodríguez, J. S. (2017). Relationship between family functioning and lifestyle in school-age adolescents. *Enfermería Clínica (English Edition)*, 27(1), 3-10.
- Longenecker, E. I., & Barnum, A. J. (2017). The problem of secondary education completion: The case study of Cape Verde, a small island developing state. *International Journal of Educational Development*, 53, 48-57.
- Mohan, J. (2005). Altruistic behavior of adolescents in relation to personality and values. *Perspectives in psychological researchs*, 9(1), 63-75.
- Moyo M, Shulruf B, Weller J, Goodyear-Smith F. (2019). Effect of medical students' values on their clinical decision-making. *J Prim Health Care*, 11(1), 64-74.
- Purc, E., Laguna, M. (2019). Personal Values and Innovative Behavior of Employees. *Front Psychol*, 18(10), 865-74.

- Shi Yu, Z., Ludmila, D. (2018). self –determined motivation to choose college majors, its antecedents, and outcomes: across-cultural investigation. Journal of vocational behavior, 8(10), 132-150.
- Vaillant, GE. (2000). Adaptive mental mechanisms: Their role in a psychology. J American psychol, 55, 89-98.
- Waring, E.M. (2014). Enhancing Marital Intimacy Through Facilitating Cognitive Self Disclosure. Routledge.
- Warr, P. (2018). Self-employment, personal values, and varieties of happiness-unhappiness. J Occup Health Psychol, 23(3), 388-401.

